

SZAKDOLGOZAT

Gábor Ferenc Tihamér
Vidékfejlesztés agrármérnök

Székelyudvarhely

2023

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Georgikon Campus
Vidékfejlesztési Agrármérnök BSC

VADÁSZAT ÉS VADGAZDÁLKODÁS
GYIMESEK VIDÉKÉN

Belső konzulens: Dr. Kovács Szilvia
egyetemi docens

Készítette: **Gábor Ferenc Tihamér**
Neptun kód: I1BI1U
Levelező tagozat

Intézet/ Tanszék: Vadgazdálkodási és
Természetvédelmi Intézet –
Természetvédelmi Biológia Tanszék

Székelyudvarhely

2023

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés és célkitűzés	2
2. Irodalmi áttekintés.....	3
2.1. Vadászat, vadászati módok	3
2.1.1.Egyéni vadászati módok (Mara, 2000).....	4
2.1.2.Társas vadászati módok	5
2.2. Vaddisznó élőhely-választása, jellemzése.....	7
2.3. A vaddisznó mozgáskörzete.....	8
2.4. Vaddisznó vadászata	9
2.5. A sertéspestis hatása a vaddisznó állományra	10
2.6. Vadgazdálkodás, a vadászat és az ökológia kapcsolata.....	11
2.7. A vadgazdálkodás célja és módszerei	12
3. Anyag és módszer	14
3.1. Kutatási terület bemutatása.....	14
4. Eredmények és értékelésük.....	18
4.1. A vadász társaságok bemutatása	18
4.1.1.Kilövési kvóták vaddisznóra.	20
4.2. A vadászokkal készült interjú elemzése	22
5. Következtetések, javaslatok	29
6. Összefoglalás	31
Köszönetnyilvánítás	31
7. Irodalomjegyzék	34
8. Mellékletek	36
Nyilatkozat	36

1. BEVEZETÉS ÉS CÉLKITŰZÉS

A szakirodalom egységesen a vadászatot úgy definiálja, hogy a vad elejtésére, elfogására irányuló közvetlen tevékenység. Európa valamennyi országában a vadászat szerves része a vadgazdálkodásnak, így a jogszabály (*A Vadászatról és a vadászati alap védelméről szóló törvény sz.407/2006*) a vadászatot úgy definiálja, hogy „*a hasznos vad állományának fejlesztésére, a kártékony vad számának megfelelő mértékű csökkentésére és a vadállomány hasznosítására irányuló tervszerű tevékenység*”. Ugyanakkor a vadászat nem csak a vadgazdálkodás része, hanem egyben már évszázadok óta sportként is tekintenek rá. A turizmus elterjedését követően pedig külön turisztikai ággként kialakult a vadászturizmus.

A vadgazdálkodás feladata fenntartani az egyensúlyt a növekvő vadállomány és a visszaszoruló természeti környezet között. Romániában az egyetlen hivatalosan elismert intézmény, amely a vadászati szempontból fontos fajok kutatásával foglalkozik, és a vadgazdálkodást irányítja az Erdészeti Kutató és Gazdálkodási intézet (Institutul de Cercetări și Amenajări Silvice) (ICAS). Szakdolgozatomban Hargita megye, azon belül a Gyimesek vaddisznó vadászatát és vadgazdálkodását vizsgálom. E térség földrajzi szempontból jellemző hegyvidékes, erdős volta miatt eltér mind település-szerkezetében, mind pedig népsűrűségében a tágabb régió és az ország többi vidékétől. Jellemzősége, hogy a vaddisznók által igen kedvelt terület, így a megye vadgazdaságát igencsak meghatározzák ezek az állatok. Kutatómunkám során interjúk vizsgálat segítségével azt vizsgálom, hogy a vaddisznók léte (elterjedése, vagy éppen ellenkezőleg, számának csökkenése) milyen hatással van Hargita megye és a gyimesi vidék vadgazdálkodására és vadászatára, és nem utolsósorban a COVID-19 járványhelyzet mennyire hat ki a térség vadászatára, illetve vadgazdálkodására.

2. IRODALMI ÁTTEKINTÉS

2.1. Vadászat, vadászati módok

„Romániában a vadászatot több mint 50 éve racionális tevékenységnek tekintik, amelyet azért végeznek, hogy a vadászfegyverrel fenntartsák a természet egyensúlyát. Konkrétan a ragadozó vadfajok és a növényevő vadfajok, illetve általában a vadfajok és élőhelyük közötti egyensúly fenntartása érdekében vadásznak. Ez a nézet azért érvényesült, mert a természet jelenlegi egyensúlya már nem tükrözi a szó valódi értelmében vett természetes egyensúlyt, hanem csakis a vadász beavatkozása és fenntartása által beszélhetünk viszonylagos egyensúlyról”(INTERNET1)

„A vadászat tehát tudatos tevékenység, melynek révén a megújuló természeti erőforrásokat fenntartható módon aknázzák ki. A vadászok folyamatosan figyelemmel kísérik a vadállományok mennyiségi és minőségi alakulását, és tudományosan megalapozott módszerekkel és eszközökkel éves vadászati kvótákat állapítanak meg, amelyek vadfajra, nemek szerint differenciálódnak, korosztályok és minőségi kategóriák szerint. Mindemellert az optimális vadászati számok tartós fenntartását célozzák, szintén helyesen strukturálva, hogy a lehető legmagasabb vadászati kvótákból részesüljenek, a lehető legkisebb károk mellett a vadászati agrárkörnyezetben.

(INTERNET1) A fent leírtakat összegezve, tehát a vadászat a vad elejtésére, elfogására irányuló közvetlen tevékenység. Hazánkban a vadászat szerves része a vadgazdálkodásnak, amely az idézett miniszteri rendelet szerint: *„a hasznos vad állományának fejlesztésére, a kártékony vad számának megfelelő mértékű csökkentésére és a vadállomány hasznosítására irányuló tervszerű tevékenység.”* A vadászat a jogszabályi meghatározáson túl egyúttal szórakoztató sport, egészséges szórakozás is, amelynek folyamán nemcsak megismerjük, de meg is szeretjük a természetet és a vadászterületet is. A vadgazdálkodás az ember és a természet közötti kapcsolatának egyik legegészségesebb megnyilvánulása, mert az ember mesterséges beavatkozással éri el, mindazt, amit a természet valaha maga tartott egyensúlyban. Gondoskodik arról, hogy a vadászterületen annyi vad legyen, amennyit az el tud tartani, így selejtezéssel segíti elő a vad életképességének és minőségének fejlődését, gondoskodik a változatos növényzetről. Ma a vadászat egyúttal fontos természetvédelmi tevékenység is, szinte hozzátartozik a természet életéhez.

A vadászati módok két fő osztályba sorolhatók (attól függően, hogy hányan vesznek részt a vadászaton), egyéni és társas vadászatra.

A társas vadászatokon legalább 3 vadász vesz részt, rendszerint hajtokkal és kutyákkal. Ha egyedül vadászunk, az már egyéni vadászatnak számít, például őzre, akkor hajnali lessel kezdjük a

napot, később az erdei vágottakban mozgó vadra cserkelünk, esetleg barkácsolunk. A megfelelő vadászati mód kiválasztása függ az időjárás, az év – és napszak, valamint a terep sajátosságaitól.

2.1.1. Egyéni vadászati módok(Mara,2000)

a).**A cserkészésnek**, vagy cserkelés, lényege, hogy egyedül vagy egy kísérővel csendben és lassan haladjunk, és figyeljünk a környezetünkre. A nesztelen járás alapvető feltétele a sikeres cserkészésnek. Minél halkabban járunk, annál biztosabb, hogy a vad nem vesz észre. Az erdőben óvatlanul, zajosan járó vadász többnyire már csak a megriasztott vad elugrását észlelheti, legfeljebb csak pár percig láthatja a már elugró vadat, és így a megfigyelésre, és a biztos célzásra nem adódik lehetősége. Cserkészéseink során tehát mindenképp kell, vigyázzunk, hogy a minél halkabban, óvatosabban járjunk. A nyikorgó bakancsunk, ruhánk susogása, puskánk és a távcsövünk esetleges koppanása elárulhat minket. Már igen nagy távolságokról is megriadhat a vad, és tovább állhat, ha halkán köhögünk, esetleg tüszentünk. Lépteink hangtalanok kell, legyenek, hogy a száraz avaron, a sűrű aljnövényzetben vagy a fagyott, ropogó havon, hogy még óvatos lépteinket sem hallja meg a vad.

A vadak, legtöbbször nemcsak a hallása, de a látása is kitűnő, ezért olyan öltözetet választanak a vadászok, ami egybeolvad a környezettel, és így nem veszi észre a mozdulatlan vadász a vad. Ezért kell, kiküszöbölnünk a felszerelésünkből mindent, ami kirívó a környezetből. Elengedhetetlen a megfelelő terepismeret, ezért csak a megfelelően karbantartott cserkész utakon lehet eredményes a cserkészés.

Ami semmi kép nem hiányozhat, a cserkészésre induló vadász felszereléséből az egy jó távcső, ami nagyon megkönnyíti környezetünk alapos megfigyelését, és így hamarabb vesszük észre a vadat. A fegyver mellett ez a legszükségesebb felszerelési tárgyunk, hiszen jól szemügyre kell venni, amit le szeretnénk lőni. A gallyakkal egybeolvadó szarvasagancsot vagy a fák, bokrok takarásában álló nagyvadat sok esetben csak távcső segítségével vehetjük időben észre.

Legvégül említsünk meg egy ugyancsak legfontosabb tényezőt, a széljárást, ami a cserkészés eredményességét nemcsak a legérzékenyebben, de leggyakrabban is befolyásolja. Erre mindenkor, minden körülmények között figyelemmel kell legyünk, mert ha nem akkor a legjobban előkészített és végrehajtott cserkészés is eredménytelen marad. A fő ok az, hogy a vadunk, főleg a nagyvad szaglása tökéletesen kifinomult. Kedvezőtlen széljárásban, ha a szél feléje fúj, a vad már több száz méterről megérzi szagunkat, szimatot kap, és megugrik. A szél igen jól viszi a hangot is, ezért óvatos cserkészésünknek még egészen kis zaját is meghallja a vad, ha rossz a szelünk.

b). **Lesvadászat** a vadra való várakozásból áll, amit a magaslesen a nesztelen ülést jelenti, ezért fontos, hogy ne mozogjunk, mert a vad messze elkerüli a leshelyünket. Általában a nagyvadra, vízi vadra alkalmazott módszer. A les vadászat esetében is engedhetetlen kellék a jó távcső, a környezethez való alkalmazkodás. Fontos a jó kilátás, a kényelmes és biztonságos elhelyezkedés.

c). **Csalsíppal való vadászat** során valamilyen hívó segítségével pl.(síp, bőgőkürt, buttoló stb.) segítségével a magunk irányában mozdítsuk el a vadat.

d).A **„csali” vadászat** élelmiszer adását jelenti. A vadak begyűjtése vagy befogása céljából, oktatási célokra, tudományos kutatásra, populációk újratelepítésére, valamint a vadászati ágazatban vagy az állatállományban okozott károk megelőzésére. Ezt a vadászati módot meghatározott feltételek mellett, hatályos szabályozás szerint alkalmazzák. Ez a módszer a meghatározott időszakokban a vadászható fajokra vonatkozóan, valamint medve-, farkas- és vadmacskafajok esetén egész évben gyakorolható.

e).A **barkácsolás** a járművön haladást jelent. (lovass fogat, autó). Ugróvadászatnak is nevezzük. Az ilyen vadászati mód lényege – a kocsit szemmel tartó vad nem veszi észre, ha az ellentétes oldalról lelép a vadász, és egy gyors mozdulattal fa mellé húzódik. A tovább haladó járműre figyelő vadat ilyenkor van idő elejteni. Előnye, hogy nagy területet lehet bejárni és belátni (MARA, 2000).

2.1.2. Társas vadászati módok

A társas vadászatoknak többféle módja lehet: kiscsoportos vadászat, illetve nagy csoportos vadászat. A kiscsoportos vadászati módok hasonlóak az egyéni vadászatokhoz használt módszerekhez, a különbség az, hogy ezeken kevés vadász vesz részt (minimum 2, maximum 5), vadászkutyával vagy a nélkül, vadász nélkül. Nagycsoportos vadászat során több mint 5 vadász végzi.

A legfontosabb szempont a társas vadászatoknál a fegyelmezettség, a vadászok együttérzése, tökéletes, irigységmentes közösségi szelleme, viselkedése. Ez adja a társas vadászatok hangulatát, szépségét, és nem utolsósorban az eredményességét is. A hajtóknak nagyon fontos szerepük van, hisz sok esetben tőlük függ a vadászat sikere, ezért nagy szükség van rájuk. Sok esetben tőlük függ a vadászat sikere, rajtuk múlik, hogy a vad felugrik-e vagy felrepül-e, hogy a hajtott vad elér-e a vadászokig, a lőállásokig vagy vissza-, esetleg oldalra törve kifut a hajtásból.

Ezeket a társas vadászati műveleteket a következőképpen osztályozzák: (INTERNET2)

- a) **Hajtás:** „üldözési” vadászat – ehhez a vadászati módhoz a medvefajok esetében egy vadászidényben a vadászterület ugyanazon a felületén csak egyszer kerül megrendezésre az üldözési módszerrel történő vadászat. Ennél a vadászati módnál az engedélyezett fajtákból származó vadászkutyákat használnak, és számuk nem haladhatja meg a vadászok számát. A módszert szeptember 15. és december 31. között lehet gyakorolni. A hajtási módón belül megkülönböztetünk:
- **Vonalhajtás** (keresővadászat) a kereső vadászat, azt foglalja magában, hogy az egy vonalban haladó vadásznak, hajtónak kell felvernie a vadat, így egyenes vonalban haladva hajtják meg a levadászásra kerülő területrészt. A vadász azonban mindig úgy helyezkedjen, hogy jó kilövése legyen.
  - **U hajtás** olyan hajtás, ami gyakorlatilag átmenet a vonalhajtásból a körvadászatba – többnyire nyúl vadászatokra használják– amelynek mindkét szárnyán a vonal előtt puskások és hajtók haladnak, és az egész hajtás U betűt formáz.

b) **Terelés:** „kör” vadászat, a vadászati akcióban résztvevőkből álló kör kialakításából áll, amely fokozatosan szűkül. Ezt a vadászatot kizárólag nyílt terepen gyakorolják, és célja a vad befogása különféle célokra. A nagycsoportos vadászat „ugró” módszerét sorban vagy félkörben elhelyezett, mozgásban lévő vadászokkal gyakorolják. A 71/2005 sz. törvénycikkely alapján előírt vadászati módok és előírások fajtái értelmében.

Vaddisznóra, szarvas- és dämtehénre (ünőre), borjúra, muflonjuhra és bárányra engedélyezett társas vadászati mód. Itt figyelembe véve a szélirányt, a szálerdőben vagy a nyiladékon leáll az olyan sűrű bozótok mögé, ahol a szarvas és vaddisznó rejtőzködik. Amikor elhelyezkedtek a vadászok, jó takarást, de egyúttal jó kilátást és kilövést nyújtó helyeken, akkor egy-két hajtó – lehetőleg a hivatásos vadász vezetésével – „rossz” széllel bemegy a vad feltételezett rejtekébe, és lassan kacsaringózva, kopogtatva megindulnak a lőállások felé. Füttyjelekkel és a fák kopogtatásával adnak jelet egymásnak. A vad, hallva a nem riasztó, de mégis zavaró neszezést, lassan megindul szokott útján, hogy távolabbra kerüljön a terelőktől. Így azután – ha a lőállások helyét jól választották meg – eljut a vadászokhoz. A lőállásokban jó takarásban álló vagy ülő vadász észrevétlen maradva alaposan megfigyelheti, és ha ügyes, el is ejtheti a vadat. Itt azonban vigyázni kell, hogy lövésével a terelést végző segítőtársait ne veszélyeztesse (INTERNET2).

2.2. Vaddisznó élőhely-választása, jellemzése

A vaddisznó Románia egyik legelterjedtebb vadfaja. Főleg erdőkben él, de a Deltától a Kárpátokig mindenhol megtalálható. A Deltában, főként Sulina és Caraorman (román nyelven) térségek a legmegfelelőbb területek a vaddisznók számára. Hargita megyében leginkább a melegebb vidéken találhatók, főleg Székelyudvarhely környéke, és Kászonyok. Fő élőhelye az erdő, de kedveli a mezőgazdasági területeket és a nádasokat is. A liget és a nádas menedéket nyújt, de táplálékot kevésbé, így ott csak gyökereket és cserjéket talál. Nem szereti az alacsony hőmérsékletet, sem a vastag hóréteg, mely nem kedvező a számukra, mert a fagyos talaj alól nem képesek táplálékhoz jutni. Napközben a bozótban tartózkodnak és éjjel elindulnak élelem után kutatni, majd reggel visszatérnek. Emellett ivóvízre és sárra is szükségük van, állat jóléti szempontból (INTERNET4).

A szőre fekete-barna színű, és a házi sertésekhez hasonló hangot ad ki. Testhossza 100 és 200 cm között változik, a marmagasság 100-120 cm. Gyakori a 150 kg testtömegű, de néha előfordulnak 250kg-ot meghaladó egyedek is. Trófeaként és húsként vadásznak rá, de jó tudni, hogy megtámadhatja az embert. A vaddisznó gyakorlatilag a házi sertés őse, akár napi 12 órát alszik, sűrű, levelekből kialakított búvóhelyén. Az állományokat idős kocák vezetik, 5-12 egyedük van, néha akár 20. Ha kell, vágóban is fut, de rövidtávon. Jól úszik, de csak a körülmények kényszerítik. A párzási időszak a vaddisznóban télen, november és december között van. A vemhesség 17 hétig tart, ezután minden kocának 5-10 malaca van, amivel jövő év novemberéig marad. A koca jól gondoskodik malacairól, megvédi őket az ellenségektől. Ezek a farkas, a hiúz, néha a medve(INTERNET4).

1. ábra: A vaddisznó(INTERNET4)

2.3. A vaddisznó mozgáskörzete

Ami a vaddisznó mozgásterét illeti, az állat igen gyakran előfordul Európa, és köztük Erdély (Hargita megye) erdeiben. Mozgáskörzete tekintetében általánosan elmondható, hogy az otthonterületének elsősorban a táplálékszükségletet és a szaporodás lehetőségeit kell biztosítania, ezért az egyed akkora területen él, amekkorán könnyedén jóllakhat, illetve a szaporodáshoz szükséges nyugalmát megtalálja. A vaddisznó nem egy vándorállat, ha egy adott területen megtalálja a szükséges ételmet és nyugodt környezetet, akkor ott marad az adott területen.

A vaddisznók az otthonuknak vállaszott területet jól ismerik, ezért ragaszkodnak hozzá, és ha netán valamilyen okból (pl. vadászat) el kell onnan menekülniük, visszatérnek, mikor már elmúlt a veszély (CSÁNYI, 2007). Az otthonterület elhagyása tehát nem jellemző rájuk, csak párzási időszakban, illetve a fiatalabb egyedek elvándorlása során. Továbbá, még akkor, ha valamilyen okból kifolyólag nem megfelelő a meglévő táplálékuk, ekkor elkóborolnak ételmet keresni.

A szezonális ingadozás miatt előfordul, hogy a vaddisznók az otthonuknak tekintett területen nem találnak megfelelő mennyiségű ételmet. Ilyenkor elvándorolnak, és kisebb-nagyobb károkat okoznak a mezőgazdasági területeken. Az egész év során történő folyamatos kiegészítő takarmányozással valamennyire lehet kompenzálni a szezonális ingadozást, azonban az etetés hatására sem csökkennek feltétlenül a mezőgazdasági károk.

Ezért tehát a táplálékkínálatban mutatkozó ingadozások hatására jellemzően növekedik a nyári mozgáskörzet a tavaszihoz képest, különösképpen az erdős területeken lévő pihenőhelyek, és a mezőgazdasági területek tekintetében. Gyakorlatilag a nyári aktivitási körzetek teljesen átveődnek a mezőgazdasági területekre, és mivel nyáron, ezeken a területeken könnyedén élelemhez tudnak jutni az állatok, így a nyári hónapokban mozgáskörzetük lecsökken. Ezzel szemben, ha valamilyen okból kifolyólag a mezőgazdasági területek nem érhetőek el könnyedén a vaddisznók számára, akkor akár 100-150 kilométer távolságra is képesek elvándorolni.

A vadászati zavarás hatására a vaddisznók mozgáskörzete megnövekszik. A legfőbb zavarási tényezőknak a kutyás hajtóvadászatok tekinthetőek, melyek nem csak a vaddisznó nyugalmát zavarják meg, hanem viselkedésére is hatással vannak. Ha a kutyás hajtóvadászatok kisebb kiterjedésűek, akkor csak megnövekszik az állatok mozgáskörzete, azonban a kondák helyben maradnak. Viszont, ha nagyobb mértékű kutyás hajtóvadászatok jellemzik az adott területet, akkor a kondák elvándorolnak az otthonuknak tekintett területről, és majd csak bizonyos idő elteltével térnek vissza – de ez esetben is visszatérnek eredeti élőhelyükre. A vaddisznó jól alkalmazkodik a hajtóvadászatokhoz, így egy vadászat esetében jellemzően csak kismértékű reakciókat váltanak ki

a vadászok a vaddisznókból, ha az adott területet jó táplálkozási körülmények jellemzik. A vaddisznók nyugalmát nem csak a hajtóvadászatok zavarhatják meg, hanem a ragadozók is (farkas, medve).

2.4. Vaddisznóvadászata

A vaddisznó vadászata többféle módon történhet: cserkelés, les, barkácsolás és terelés. Romániában a vaddisznó vadászati idenye június 1-től január 31-ig tart (koca és malac) míg a kanra egész évben lehet vadászni. A vadászon legfeljebb 25 vadász vehet részt, felállításuk egymástól azonos távolságra történik a vaddisznóhajtás esetén. A vadászat vezető feladata, hogy eligazításkor közli a vendégekkel a jelt, ami a hajtás végét jelzi, a gyülekezés helyét, valamint azt, hogy sebzés esetén senki sem hagyhatja el a számára kijelölt lőállást. Fontos szabály, hogy a sebzett vad utáni keresést hivatásos vadász jelenlétében szabad végezni, hisz az ő feladata. Hogy sikeres vaddisznóhajtást hajtsunk végbe, figyelembe kell vennünk a szélirányt. Hisz tudnunk kell azt, hogy a vaddisznó a legritkább esetben megy a szél után, mert nem érzi biztonságban magát, nem kap szagot a hajtásban. Itt kétféle hajtási módot választhatunk, a ráhajtást és az ellenhajtást.

Ráhajtáskor a puskásvonalat felállítja a vadászatvezető, az erdei úton, nyiladékon a kijelölt lőállásokba. Erre azért van szükség, hogy a célt tévesztő lövedék ne veszélyeztesse a vadászokat, ezért az emelt lőállásokat szokás a nyiladék tengelyvonalában elhelyezni, mert így bármelyik oldalról lehet ráhajtani. Az ellenhajtás szervezésére figyelembe kell vennünk a szélirányt, így a puskásvonalat felállítjuk a vaddisznók tartózkodási helyének az erdőtömb felőli részén, onnét indítjuk a hajtóvonalat az erdőszél, és minél nagyobb a hangoskodás az a célravezető. Hiszen a vacokból felkeltett, megriadt disznók a hangosan közeledő emberektől nem tartva, azok között áttörnek, és pontosan így kerülnek a vadászok elé. A szag ilyenkor már nem zavarja őket, mert a hajtókról már egyszer úgyis szagot kaptak. Itt nagy szükség van a kutya alkalmazására, a sűrűből való kimozdítás szempontjából fontos segítsége lehet a vadászoknak (COTTA–BODEA,1969).

2. ábra: Vaddisznó vadászat kutyákkal (INTERNET5)

2.5. A sertéspestis hatása a vaddisznó állományra

A sertéspestis egy vírusos, fertőző megbetegedés a házi sertések és a vaddisznók körében. Magas lázzal jár, valamint szív és érrendszeri rendellenességek, légzési és emésztési nehézségek, valamint vérzéses elváltozások jellemzik. Direkt és indirekt módon terjed, vagyis vízben, élelemben, illetve érintkezés esetén (COTTA–BODEA, 1969).

Romániában először 1893-ban jelent meg Bukarest mellett, úgynevezett Bragadiru disznófarmon. 1986-ban felkerült a fertőző betegségek nyilvántartott listájára, és 1904-1908 között kidolgozták az első sertéspestis elleni vakcinát, melyet Sweintis és Dorset fejlesztett ki. Napjainkban bármely kontinensen megtalálható a vírus. Azokon a településeken, ahol elsőként jelent meg a betegség, ott 95%-os volt az elhullási arány a klasszikus sertéspestis esetében, az afrikai sertéspestisnél pedig 100%, mivel az súlyosabb. Romániában 1986-ban, azaz a betegség megjelenése után három évvel, 68%-os volt az elhullási arány az állományban. Tehát hétszer több mint más betegségek esetében.

Ezek alapján kijelenthető, hogy a sertéspestis a legsúlyosabb és legveszélyesebb fertőző betegség, ami óriási károkat okozhat, nemcsak a magas elhullás és kényszervágás, illetve kilövés tekintetében, hanem a betegség leküzdéséhez és megelőzéséhez szükséges magas anyagi költségek miatt is, nem is beszélve az import és exportáru kereskedelemről (COTTA–BODEA, 1969).

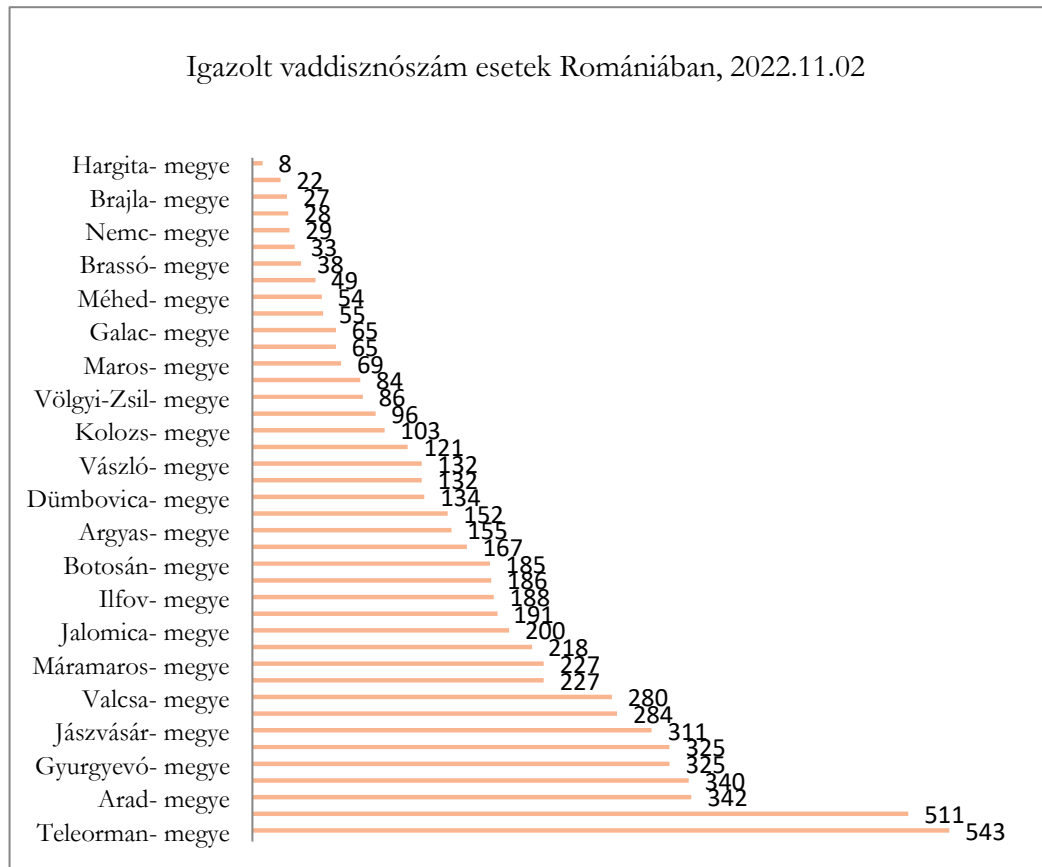
Az afrikai sertéspestis vírus jelenlétének első romániai jelzése óta, 2017. július 31-től 2022. November 2-ig 41 megyében 6787 esetet diagnosztizáltak vaddisznóknál – jelentette be az Országos Állategészségügyi és Élelmiszer-biztonsági Hatóság, az ANSVSA az Agroinfo napilaphoz eljuttatott közleményében.

A 2021. június és 2022. május 14. közötti időszakra vonatkozó, egyes vadászati érdekű állatfajok betakarítási kvótáinak jóváhagyásáról szóló 987/2021 törvény értelmében, a 10-es cikkely első bekezdése írja:

„Az afrikai sertéspestistől fertőzött terület 13 km-es körzetben, amely a 8 km-es sugarú fertőzött területből és a fertőzött területen kívüli 5 km-es puffer zónából áll, a teljes sakál- és róka faj állományt engedélyez betakarítani, a jóváhagyott vadászati módszerekkel, a vírus megerősítését követő 30 napon belül.” (INTERNET6)

A betegség jelenleg is aktív hazánkban, ami veszélyezteti a vaddisznóállományt. Jelenleg Teleorman -megyében van nagyobb mértékben jelen, de megtalálható más megyékben is, mint például Temes, Bihar, Arad, Szatmár, és sorolhatnánk. Hargita megyében is néha megjelenik a betegség, amit a megyén átvándorló vaddisznók, illetve a más megyében vásárolt sertések hoznak magukkal. Leginkább a melegebb területen van jelen. Hargita megye leginkább hegyvidékes es

hűvösebb éghajlatú vidék, ezért csak ritkábban üti fel a fejét a sertéspestis. Hargita megye az utolsó helyen van 8 darab diagnosztizált esettel (3. ábra).

3. ábra: Sertéspestissel fertőzött vaddisznók számának alakulása 2022-ben Romániában (saját szerkesztés)

2.6. Vadgazdálkodás, a vadászat és az ökológia kapcsolata

A vadgazdálkodás, nem más, mint a *mezőgazdasági területekkel*, a vadon élő növény- és állatvilággal foglalkozó ágazat. Tartalmazza a vadon élő állomány becslését és szabályozását, védelmét, a betegségeket, károkat, befogást és tenyésztést. Egyszóval a vadon élő fajok és élőhelyeik megőrzésével foglalkozik (CSÁNYI, 2010).

A vadgazdálkodás másik célja a mezőgazdasági területek környezetében olyan mesterséges fészkek, menedékházak építése és telepítése, amelyek a madárfajok sokféleségének megőrzését eredményezik. Ezen túlmenően olyan agrár-erdészeti rendszerek működését biztosítják, amelyekben a növényeket és a fákat, egymást kiegészítő kombinációkban ültetik a termelési és ökológiai előnyök megteremtése érdekében (CSÁNYI, 2010).

A laikus ember gyakran összekeveri a vadgazdálkodás fogalmát a vadászatéval. A vadgazdálkodás a romániai törvénykezés szerint a vadállományok fejlődésének nyomon követését, az ökológiai

tudás alapján a vadállományok populációiba, élőhelyébe való beavatkozást jelenti, ami nem csak hasznosítás, hanem takarmányozás, fejlesztés is lehet(CSÁNYI, 2010).

Ezzel szemben a vadászat a szó szoros értelmében a vad felkutatását, elejtését jelenti a hatályos törvénykezés keretein belül. Tehát a vadgazdálkodó nem egyenlő a vadással, mivel a vad elejtésén kívül még számos más feladatot lát el. A vadászok és a vadászat, mint tevékenység, segítik a vadgazdálkodást mivel ők az értékesítési lánc vége. Fizetnek az elejtett vad trófeájáért és az a vad elejtésért, amit majd a vadgazdálkodó az élőhely fejlesztésbe, téli takarmányozásba, vadkárrelhárításba fektet be. Az ökológia szerepe ott jelentkezik, hogy ökológiai ismeretek nélkül nem lehet tartamos gazdálkodást végezni egyetlen területen sem. Számos esetben tűzzel, vassal irtnak egy adott fajt, ami nagyon elszaporodott (pld. aranysakál), az állományainak csökkenése és a várva várt hatás mégis elmarad, másik esetben a fajt kímélik és védik (fogoly, mezei nyúl állományai Nyugat Európában), az állománysűrűsége mégsem növekszik az elvárt ritmusban. A felhozott példákra a válasz az adott fajok ökológiai sajátosságainak, a környezet kölcsönhatásainak a jobb megismerése, amely szükség ahhoz, hogy a beavatkozások sikeresek legyenek. Így tehát az ökológiai ismeretek nélkül nem tervszerű vadgazdálkodást folytatni(INTERNET3).

2.7. A vadgazdálkodás célja és módszerei

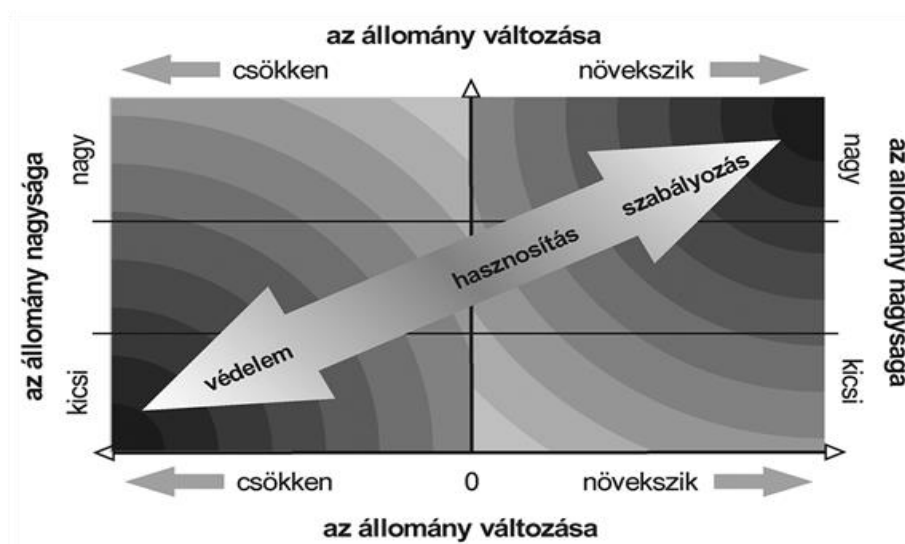
A vadászat fogalmát el kell választani a vadgazdálkodás fogalmától, mivel a vadgazdálkodás a vadászatnál sokkal bonyolultabb tevékenység, és sokkal több ökológiai ismeretet igényel. Azért szükséges elsajátítani az ökológiai ismereteket, hogy sokkal jobban fel lehessen építeni egy ésszerű, fenntartható vadgazdálkodási rendszert. Az ökológiai ismereteken nyugvó vadgazdálkodás céljai mindig az adott vadfajok populációinak az ismerete alapján kell, történnjen. Meg kell vizsgálni, hogy az adott populáció éppen növekedik-e, vagy éppen stagnál, esetleg csökken. A gazdálkodást minden esetben ehhez kell igazítani, tehát három féle gazdálkodási módozatot különíthetünk el:(CSÁNYI, 2010).

- Védelemi gazdálkodás: ha csökkennek az állományaink, akkor logikus, hogy ezt a csökkenést valamilyen módon meg kell állítani, és vissza kell fordítani. Ebben az esetben a gazdálkodásunk célja, hogy a csökkenést megállítsuk, illetve elindítsuk az újbóli növekedést. Nem minden esetben elég a vadászat megszüntetése. Ez az állománynövelő gazdálkodás.
- Hasznosító gazdálkodás: megfelelő létszámú, és növekvős vadállománnyal való olyan gazdálkodás, ami tartós kilövési kereteket biztosít. Ezt nevezik még a szinten tartó gazdálkodásnak is.

- Szabályozó gazdálkodás: beavatkozás például intenzív vadászat által, túlszaporodott, nagy egyedsűrűségű vadállományokba, amik károkat okoznak. Ennek a beavatkozásnak az a célja, hogy az adott vadfaj létszámát levigye egy olyan szint alá, amikor az már nem tud jelentős károkat okozni. Ez az állománycsökkentő gazdálkodás. Romániai viszonyok között a vadászó állományai esetében történik szabályozó gazdálkodás bizonyos régiókban, mivel jelentős az általa okozott mezőgazdasági kártétel.

E három gazdálkodási forma kombinálásával jelentős sikereket lehet elérni a vadgazdálkodás terén, de ehhez ökológiai ismeretekre van szükség, például ismerni kell az adott vadfaj és az élőhelye közötti kapcsolatot, tudni kell, hogy hol, mikor tartózkodik, hogyan szaporodik, mikor, milyen körülmények között okoz károkat, az állományai éppen növekednek, vagy éppen csökkennek(CSÁNYI, 2010).

A 2. ábra írja le ezt a folyamatot, amely minden esetben az állomány változása alapján dönti el az éppen szükséges beavatkozásokat.

4. ábra: A vadgazdálkodás céljai az állományok változásának függvényében (Forrás:CSÁNYI,2010)

Ha a vadlétszám alacsony (kicsi) akkor védelemre van szükség, amit a vadászati tilalommal védünk, ha a létszám stabilnak minősül, akkor hasznosítunk, ami vadászatilag engedélyezett. Mikor a létszám növekszik, szabályozásra van szükség, hogy megelőzzük a túlszaporodást és a **vadkárokat**.

3. ANYAG ÉS MÓDSZER

Kutatásaim során első lépésben szekunder vizsgálatot folytatok, melynek keretében a vaddisznó létszámát és kilövési kvótáinak alakulását vizsgálom a 2014-től 2021-ig terjedő időszak vonatkozásában. Ehhez az adatokat a Romániai Környezetvédelmi Minisztérium adatbázisból gyűjtöttem ki.

Primer kutatás keretében a Hargita megyéhez tartozó gyimesi vidék vadgazdálkodását és vaddisznó vadászatát vizsgáltam. A gyimesi tájegység Romániában Hargita megyében található, melyet a gyimesi csángók laknak. A szakdolgozatomban a település vadászatának és vadgazdálkodásának a jelenlegi helyzetét kutattam. Félig strukturált interjú segítségével 5 gyimesi vadászt kérdeztem meg a vadgazdálkodással kapcsolatban. A beszélgetés során, a 13 interjúkérdést (1. sz. melléklet) tettem fel melyek a vaddisznó élőhelyével, takarmányozásával, vadászatával, a sertéspestissel és a COVID19 vadászatra, vadgazdálkodásra gyakorolt hatásával foglalkoznak.

Három vadásztársasággal készítettem irányított interjút (2. sz. melléklet) melyben a vadászati turizmusról, a vadak etetéséről, takarmányozásáról, vadterületeik nagyságáról és a vadászati típusaikról esik szó. Mind emellett megvizsgálom, hogy milyen főbb problémák azonosíthatók a vadgazdálkodással kapcsolatban, illetve a COVID19 hogyan befolyásolta a vadászatot.

3.1. Kutatási terület bemutatása

Kutatásom helyszínéül Hargita megyét választottam, azon belül a Gyimesek vidékét. Romániában, pontosabban Erdély keleti részén helyezkedik el, hat megyével határos, nyugaton Maros megye, Bákó és Neamt megye keleten, délen Brassó és Kovászna megye, míg Sucseáva megye északon. A megye területe 6639 km², népessége 304 969 fő (2011.év adatai alapján). Földrajzilag hegyes vidék, mint ahogy az (5. ábra) is mutatja a Keleti Kárpátok hegyeiből áll, amelyek a Csiki havasok, Gyergyói havasok, Kelemen havasok és a Hargita hegységből tevődnek össze, ezen belül hegy lábakból és sűrűbben lakott folyóvölgyekből. A legmagasabb hegycsúcsa a Kelemen –forrás csúcs 2032 m magas, ami a Kelemen havasokban található, míg a Madarasi–Hargita 1801 m magas van. Az éghajlatáról elmondhatjuk, hogy mérsékelt szárazföldi, és a szél is nyugat irányból támad. Itt található Románia hidegebb pontja is ahol -40°C is mérhető (Gyergyóalfalú és Csíkszereda). A hegyek eredete vulkanikus, így a rendkívül természeti szépségek mellett, mint amilyen a Szent Anna krátertó, sok meleg forrás és borvízforrás is megtalálható.

Vizkészlete igen gazdag, hisz itt ered Románia két nagy folyója a Maros és az Olt. Növény- és állatvilágban sem szenved hiányt Hargita megye, sok védett növény például zuzmók, mohák, virágos növények (tavaszi tűzike, mocsári nőszirm) és állat faj (barna medve, farkas, vadmacska, gimszarvas, zerge, fekete gólya, bütykös hattyú, siketfajdés még sorolhatnánk) található meg. De ezzel ellentétben a vidéki klíma ami viszonylag kevés napsütésből áll a természetet használnó növényeknek nem nyújt kedvező hatást. Ezért a zöldség- és gyümölcsfélék többségben a melegebb vidékekről érkeznek a megye piacaira, viszont a pityóka (burgonya) hűsége miatt kitart a hargitai ember mellett, így csereeszközként is használják (INTERNET7).

5. ábra: Hargitai hegység (INTERNET 8)

Hargita megye rövid áttekintése után, a gyimesek vidékét egyben a kutatásom főbb helyszínét szeretném bemutatni. Gyimes három községből áll amely a Tatros völgyében, annak a jobb és bal mellékágaiban húzódó három nagy település, a nevük Gyimesfelsőlok, Gyimesközéplak és Gyimesbükk (az utóbbi Bákó megye). Ha történelmi szempontból vizsgáljuk, akkor a „Gimes” név eredetének - *hangzásbeli hasonlóságon alapuló* - magyarázata szerint olyan hely ahol sok a gimszarvas. Az első lakói a 17-18 században költöztek ide a környező falvakból (Csikból, Moldvából). A lakosságról az első összeírás 1721-ben tesz említést 19 vándorló családról, amelyek a hegyekben építettek szállást maguknak. A gyimesi csángók szerint az őseik csikból a katonaság elől menekültek el erre a vidékre és rejtőztek el, ezért a „csángó” szó is az elcsángált (elment) szóból ered. A jelenlegi adatok szerint a három községben a népesség 13.664 fő a 2011 év adatai szerint (INTERNET8).

Gyimest „*Patakország*nak” is nevezik, hisz minden hegyoldalból egy egy kis patak csörgedezik alá a Tatros folyóba, amely a völgy leghosszabb folyója. Hegyvidéki település, amit meredek hegyoldalak, zöldelő legelők és hatalmas fenyvesek fonnak körül. A településeinek egy része a Hargita-hegység és a Csíki-havasok közötti Csíki-medencében, másik része a Tarkó-hegység és a Csíki havasok között folyó Tatros-patak völgyében helyezkedik el. A két földrajzi egységet a Gyimesi hágó (1151 m) köti össze, a térség legmagasabb csúcsa a Pogány-havas 1351 méteres magasságával. Éghajlatára a mérsékelt kontinentális éghajlat a jellemző. Legváltozékonyabb a tavaszi-nyári időszak, míg augusztus és november között az időjárás kiegyensúlyozódik. Az évi átlaghőmérséklet 6-7°C, a legalacsonyabb hőmérsékleti értékek januárban és februárban -6, -7 °C átlagot érnek el, a legmagasabbak július-augusztusban mérhetők 15- 17 °C átlaggal.

6. ábra: Gyimesek vidéke (INTERNET13)

Növényvilágára jellemző, hogy az összfelszín csupán 50%-át borítják már csak az erdők, mert a többit az eltelt 1000 évben kiirtották, ezért kiterjedt gyephavas váltotta fel a helyüket, 600-1000 méteren alul a lombos erdők, ezen felül a tűlevelű erdők találhatóak. A legelterjedtebbek a vegyes erdők, ahol a bükkfélék, erdei fenyő, hegyi juhar, szil, hársfa és vörösfenyő társulások fordulnak elő leginkább. De elvétve megtalálható a vörös és a fekete bodza, a farkasboroszlán és a berkenye - számtalan lágyszárú növényfaj kíséretében. A kistérségben a fenyőerdők szintje, amely a Csíki-havasok északi és nyugati részének felel meg, 1000 m feletti magasságban honos a lucfenyő,

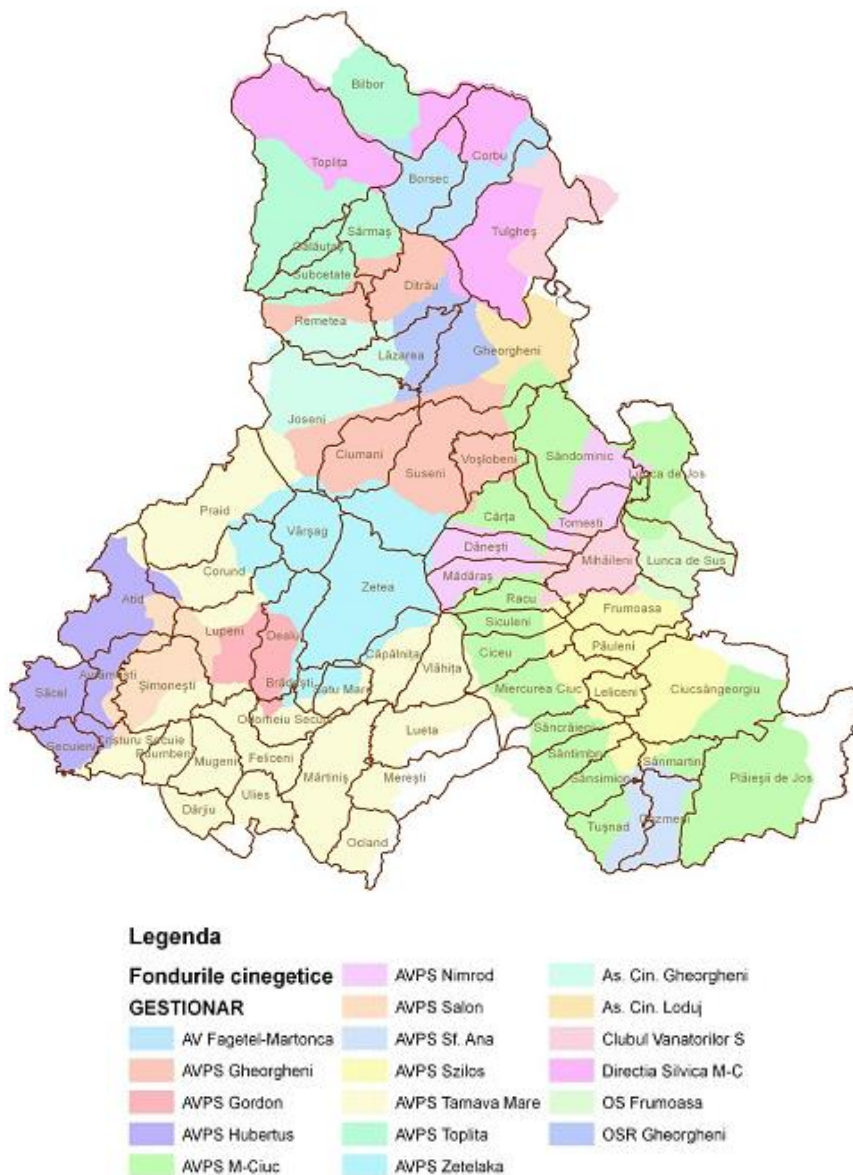
madárberkenye és a nyír (pl. Lóvész helység). Az erőirtásokon szamóca, málna, szeder és elvétve áfonya található. A hegyhátakon és a kiterjedt gyephavasokon (pl. Pogány-havas, Gyimesek), a szőrfű, erdei sédbúza, kosborfélék, fekete és vörös áfonya, parlagi macskatalp, rezgőfű, és még számtalan egyéb lágyszárú növényfaj él.

A Gyimeseknek és a Csíki részeknek a legelterjedtebb ragadozói a barnamedve, a farkas és a róka. A vegyes erdők (és a keleti rész) vadállományát a vaddisznó, az őz, a szarvas, a vadmacska, a hiúz, borz, a nyest, a vadnyúl, mókus és a pele alkotják. A madárvilága rendkívül gazdag, megtalálható a császármadár, gatyáskuvik, lappantyú, fehér és fekete gólya, barna, kékes és hamvas rétihéja, fehérhátú és balkáni fakopáncs, fekete és háromujjú harkály, törpekuvik, tövisszúró gébics, darázsölyv, hamvas küllő, uráli bagoly, fajdkakas. A kételtűek és hüllők között pedig olyan fajok is megtalálhatóak, amelyek a sokkal hidegebb Hargita övezetében nem honosak, ilyenek az elevenszülő gyík, a foltos szalamandra és a törékeny gyík. A halfajok közül a legértékesebb a sebes pisztráng, de előfordulnak a pér és paducfélék, a márna, a fejes domolykó és a kölönte is (INTERNET8).

4. EREDMÉNYEK ÉS ÉRTÉKELÉSÜK

4.1. A vadásztársaságok bemutatása

A kapott válaszok alapján, bemutatásra kerül 3 vadásztársaság, amely a Romániai Sportvadászok és Horgászok Szövetsége Csíkszereda, a Romániai Sportvadászok és Horgászok Szövetsége Hidegség, és a Csíkszépvízi Erdészeti Hivatal. Itt összehasonlítást végeztem a vadaknak kijuttatott takarmányokról, vadászati területük nagyságáról, a vaddisznó kilövési kvótákról, a vadászati módjaikról és az ide látogató vendégvadászokról. Mindhárom vadásztársaság Hargita megyében található meg.

7. ábra: Harghita megyei vadászati alapok (INTERNET 12)

Hargita megyében 18 vadásztársaság található (7. ábra), és ezen belül 45 bejegyzett vadászati alap, amelyeknek összterülete 593.944 ha.

a). Romániai Sportvadászok és Horgászok Szövetsége Csíkszereda

A „*Romániai Sportvadászok és Horgászok Szövetsége*” fő tevékenységük a vadászterületeken lévő vadgazdálkodás valamint vadászati tevékenység megszervezése vallja a szövetség elnöke, mely a nevét nem vállalta. A társulat 19 vadászati alapot foglal magában, amely 18 ezer hektáron gazdálkodik.

Célja, hogy az egyesületekre, a vadgazdálkodásra, a vadászatra, a fegyver, a lőszer tartására, valamint használatára vonatkozó jogszabályok, szabályzatok megtartásával és a társadalom érdekeivel – különösen a helyi erdő- és földtulajdoni érdekekkel – szakszerű és tervszerű vadgazdálkodással, példás egyesületi étellel tagjai részére kulturált sportvadászati lehetőséget biztosítson. Vadászható vadfajai: barnamedve, gímszarvas, őzbak, vaddisznó, farkas, hiúz. Az itt élő vadállomány rendkívüli erőteljes és kiváló trófeákkal rendelkezik, és a vadfajok sokasága hosszú vadászidényt biztosít.

Vadászati tevékenységüket saját tagjaikkal valamint meghívott vadászokkal bonyolítják le, akik lehetnek belföldiek vagy külföldiek, utóbbiak leggyakrabban olasz, magyar, francia, bolgár nemzetiségűek. A vadászati módok közül a les vadászatot, cserkelést, hajtást és a terelést alkalmazzák. Évente 18 ezer hektár vadföldet művelnek, kb.10 tonna cukorrépat, 5 tonna takarmányrépat, 5 tonna szálás takarmányt, 5 ezer kg kukoricát juttatnak ki a területre a vadaknak.

b). Romániai Sportvadászok és Horgászok Szövetsége Hidegség

Ez a társulat a Csíkszeredai Sportvadászok és Horgászok Szövetségének a 19. Vadászati alapja, amely a Gyimesekben található a Hidegség nevű településen, amely dolgozatomban kutatási helyszíne. A vadászható terület 10 ezer ha, amely túlnyomó részben erdős terület. A vadászok tagjai gyimesi lakosok 30-as létszámmal, amelyből 2 vadgazda is van. A leginkább vadászható vadfajai a szarvas, a barnamedve, farkas, vadnyúl, de vadásztak már fajdkakasra, vaddisznóra és őzre is. A hajtást és a les vadászati módot részesítik előnyben, mivel hegyvidéken és erdős területeken vadásznak leginkább. A vadak takarmányozására is nagy gondot fordítanak, évente 5 tonna cukorrépat, 3 tonna takarmányrépat, 2 tonna szálástakarmányt, 2 ezer kg kukoricát juttatnak ki az etetőkhöz. A külföldi vadászokat is szívesen fogadják, hisz a gyimesi emberek híresek a vendégszeretetükről. A társulat vezetője Karácsony László elmondása szerint, járt már „*idegenből*” azaz külföldről (Belgiumból), vendégvadász szarvasbika vadászatra, de jöttek már

Magyarországról, Franciaországból is. Elmondta, hogy a 2020-2021 év volt a legnehezebb, amikor a COVID19 járvány megjelent. Abban az évben sem vendégvadász sem helybéli vadász nem vadászhatott, de szerencsére mostanra már megoldódott a helyzet. Azt is elmondta, hogy nagyon szereti a vadászatot, a természetet, így a két fia minden alkalommal elkíséri vadászni, hisz ők is a vadásztársaság tagjai.

c). Csíkszépvízi Erdészeti Hivatal

Ez a vadásztársaság 3 vadászati alapból áll Csíkszépviz, Gyimesfelsőlok, és Gyimesközéplök. A vadászterület nagysága 11764 ha, aminek a túlnyomó része hegyvidék. A terület vadórével F. Endre gyimesfelsőlaki lakossal folytatott beszélgetés során, kiderült, hogy a területen egyre kevesebb vadászható vadfaj található, kivétel a barnamedve, hisz a gyimesi erdők állandó lakója. A vaddisznók is egyre kevesebb példányban mutatkoznak, a sertés pestis nagy hatással volt rájuk, nagyon sok elpusztult, így nem tudtak szaporodni. A takarmányozásra különösen nagy figyelmet fordítanak, mert ha nem viszik ki és nem etetik az állatokat, akkor nem marad vadászatra alkalmas vad, mivel a telek nagyon hosszúak és nem nyújtanak elegendő élelmet számukra. A takarmányok mennyiségét nem nevezte meg, de szálaskormályt, cukorrépat, kukoricát, sőt visznek ki az etetőkhöz. A leginkább használt vadászati módjaik a les vadászat, a hajtás, terelés. Az erdőben felállított magaslesek találhatók, amiket magas fenyőfákra, vagy oszlopokra készítenek, innen könnyebb belátni a vidéket, és jobban észrevehető a vad. A vendégvadászok a járvány kitörése előtt gyakrabban jártak, leginkább *Magyarországról*, de most a legtöbb a belföldi vadász.

4.1.1. Kilövési kvóták vaddisznóra.

A vizsgált Vadásztársaságok vaddisznó kilövési kvótáit a 2014-2021 közötti években vizsgáltam, amelyet a *Romániai Környezetvédelmi Minisztérium* adatai alapján összegeztem és a 1-2. táblázat tartalmazza. A táblázatban összegezve van a vadásztársaságonként, és területenként az évek szerinti engedélyezett kilövési kvóta. Elmondható, hogy a 2018-2019-ig igazán kedvezett a vadásztársaságoknak az év, hisz ekkor kapták a legtöbb kilövési engedélyt.

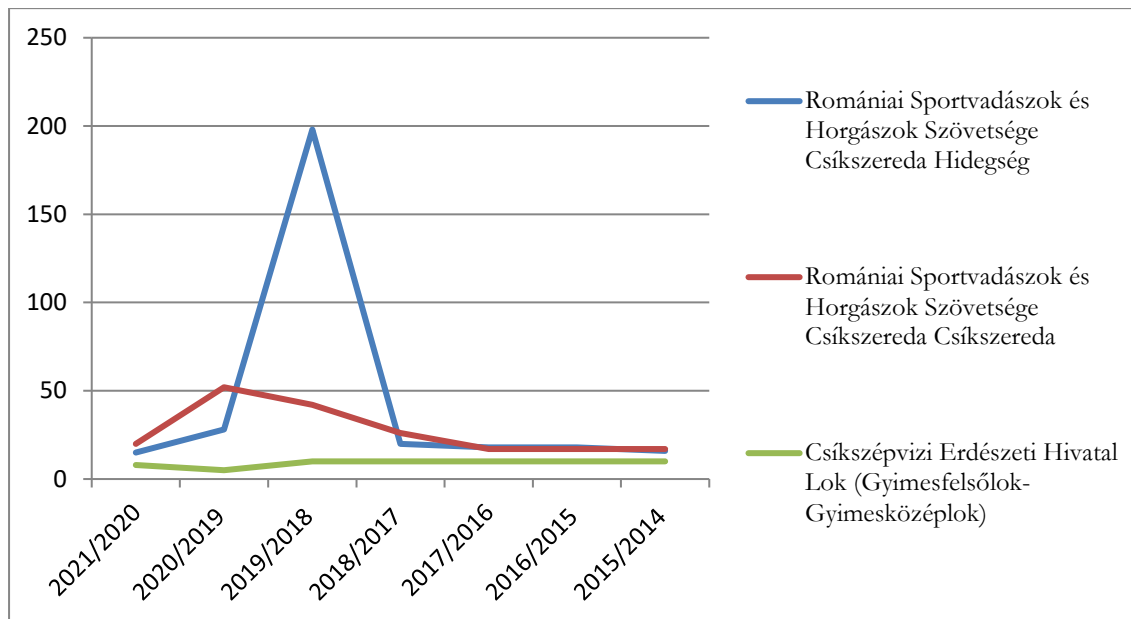
1. táblázat: A vizsgált Vadásztársaságok vaddisznó kilövési kvótái 2014-2017 között (saját szerkesztés)

Vadásztársaság	Vadászati terület	2014/2015	2015/2016	2016/2017
Romániai Sportvadászok és Horgászok Szövetsége	Hidegség	16db	18db	18db
Romániai Sportvadászok és Horgászok Szövetsége Csíkszereda	Csíkszereda	17db	17db	17db
Csíkszépvízi Erdészeti Hivatal	Lok (Gyimesfelsőlök- Gyimesközéplök)	10db	10db	10db

2. táblázat: A vizsgált Vadásztársaságok vaddisznó kilövési kvótái 2017-2021 között (saját szerkesztés)

Vadásztársaság	Vadászati terület	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
Romániai Sportvadászok és Horgászok Szövetsége	Hidegség	20db	198db	28db	15db
Romániai Sportvadászok és Horgászok Szövetsége Csíkszereda	Csíkszereda	26db	42db	52db	20db
Csíkszépvízi Erdészeti Hivatal	Lok (Gyimesfelsőlök- Gyimesközéplök)	10db	10db	5db	8db

A 8. ábrán látható, hogy 2014-től egészen 2016-ig nem adtak ki sok kilövési engedélyt a vaddisznókra, mivel Romániában a vaddisznóállomány 2014-ben 37 ezer darab körül mozgott. 2015-ös évtől folyamatosan nőtt a létszám a vaddisznóknál, 2018-ban elérte a 117 ezret, így a kilövési kvóták száma is növekedett. Végül 2019-ben kezdett el csökkenni, a sertéspestis hatására, amely 2016 óta jelen van Romániában. Majd a 2020-as évben a COVID19 járvány miatt nem adtak ki kilövési engedélyeket, csak a minimálist (INTERNET 9).

8. ábra: A vizsgált Vadásztársaságok vaddisznó kilövési kvótái 2014-2021 között(saját szerkesztés)

4.2. A vadászokkal készült interjú elemzése

Az interjú alanyainak mindegyike már hosszú évek óta vadászattal foglalkozik. Legtöbbjüknek a szülők, nagyszülők közül is voltak már hivatásos vadászok, tehát már gyerekként ebben a környezetben nőttek fel. Sokan a szülők, nagyszülők nyomdokaiban léptek, mert már kiskoruk óta leginkább a természet közelsége és a vadászat szépsége vonzotta.

Az első vadász, akit megkerestem Tankó Károly gyimesfelsőlóki lakos volt. Elmondása alapján kiskorától érdekelte a vadászat, és ezen belül a vadak etetése és megfigyelése vonzotta leginkább. A nagyapja is vadász volt, ezért mikor még gyermek volt sokat járták az erdőt, figyelték a vadak viselkedését, és élelmet vittek ki. Ahogy telt az idő, felnőtt és egyre kíváncsibb volt a vadászatra is, mivel gyermekként nem szabadott vadászni menjen, ezért elhatározta, hogy belőle is vadász lesz. Azóta is hivatásos vadászként dolgozik a Csíkszépvízi Erdészeti Hivatal vadásztársaságnál a gyimesfelsőlóki részen. A tovább folytatott beszélgetés során kiderült, hogy a vaddisznóállomány szaporulat nagyon gyenge, egyrészt a megjelent sertéspestis miatt, másrészt az élelem hiánya okoz gondokat. Mivel a gyimesi részek leginkább hegyvidékesek ezért kevés a táplálék, így etetéssel tartják meg a meglévő vadállatokat. A kivitt táplálékok közül a legfontosabb a kukorica, mivel a gabona nem terem meg a Gyimesek vidékén, de visznek ki sót, szálás takarmányt, cukorrépat is. Azt is elmondta, hogy ha nem visznek ki élelmet és nem etetik, akkor nagyon gyakran elvándorolnak a vidékről melegebb vidékre, élelmet keresve, így az év minden időszakában etetni

kell. Így a vaddisznó állományt is növelni kellene, mint elmondta, mert a sertéspestis és a túlszaporodott medve és farkas csökkentette a vaddisznók számát a térségben.

A következő megkérdezett vadász Farkas Endre vadgazda, ő is ugyancsak gyimesfelsőlaki lakos, 12 éve foglalkozik vadászattal és 10 éve vadgazdálkodással. Egy fiatal vadász, aki szarvasmarha tenyésztéssel is foglalkozik, így az év nagy részét a természetben kint a tanyán tölti el, ami április elejétől egészen október végéig tart. Legtöbb idejét kint tölti az erdőn, bejárja az egész területet, ami a vadásztársasághoz tartozik, ellenőrzi, hogy van-e megfelelő élelem az etetőknél, megfigyeli a vaddisznók szaporulatát, csökkenését. Felméri a vaddisznók által okozott károkat, majd jelenti az illetékeseknél. A vaddisznóállomány szaporulatával kapcsolatban, ő is csak annyit tudott mondani, hogy nagyon megcsappant, mint az első vadász kollégája, a sertéspestist említette meg. A sertéspestisre is nagyon panaszkodott, mivel a vadászati tevékenységet hátráltatta, ugyan is össze kellett szedni az elhullott vadakat, vagy kilőni a megfertőződött egyedeket. Így egyértelműen növelné a vaddisznóállományt, ezért is folyamatosan ellenőrzi, hogy van-e megfelelő mennyiségű élelem az etetőknél. Ha az év minden évszakában megfelelő mennyiségű élelmet találnak, akkor nem jellemző rájuk az elvándorlás. A kiegészítő táplálékuk, amit kivisznek az etetőkhöz, a legfőbb élelem a kukorica, cukorrépa, burgonya, szálastakarmány és a só. Elmondta, hogy a térség élőhely előnyei a nagy kiterjedésű fenyőerdők, főként a fiatalosak ahol a vaddisznó otthon érzi magát, mivel rejtőzködő életmódot folytat és a táplálékát túrással szerzi meg, hátránya pedig a makktermő erdők hiánya. A vadkárokról annyit mondott, hogy nem túl gyakoriak, esetleg a kaszálók feltúrása. Ezen a vidéken leginkább a medve által okozott vadkár a jelentősebb, mivel nagyon el vannak szaporodva. Kitért arra is, hogy, a vaddisznók nyugalmának a megzavarását elsősorban a farkas, medve, valamint a pásztorkutyák és az erdei gyümölcsöt begyűjtő emberek jelentik. A hajtóvadászatok sem túl gyakoriak, a legtöbb és legnagyobb hajtás akkor van, amikor vendégvadász érkezik a társasághoz. Arra a kérdésre, hogy értékesíthető-e a vaddisznó azt a választ adta, hogy igen mivel a vadhús ízesebb, és egészségesebb a háziállatok húsnál, kevesebb zsírt, viszont több ásványi anyagot tartalmaz, így a húsát előszeretettel fogyasztják, többnyire (85%-ban) Nyugat-Európában. Bőréből díszek, faliszőnyegek készíthetők, az agyarárt trófeaként tartják számon. A vadgazdálkodásról kérdezve elmondta, hogy kis léptekkel haladnak előre. Azt is elmondta, hogy a vadgazdálkodás érdekében fontos lenne megoldást találni, ami az ember és a nagyvadak együttélése. Céljuk a populáció fennmaradása és a vadgazdálkodás biztosítása, illetve a turisztikai hasznosítás. Tehát annak érdekében, hogy ez létrejöhessen, olyan vadföldeket kellene kialakítani, ahol a nagy vadakat (medvéket) úgy lehetne etetni, hogy távol maradjanak az ember lakta településektől. Azt is megjegyezte, hogy részt vett olyan nyílt vadgazdálkodási napokon, ahol szó esett arról, hogy a vadgazdaságot miként lehetne

hatékonyabbá tenni. Szó esett arról, hogy a medve és a farkas ne számítson szigorúan védett fajnak, hiszen egyértelmű, hogy túlnötte magát az állomány az élőhelyhez képest. Javasoltak vadhúsfeldolgozót létrehozni, ami egy szövetkezeti jelleggel induljon, ennek tagjai a vadásztársulatok legyenek így jelentve nekik plusz jövedelmet.

A harmadik vadászt Gyimesközéplokon kerestem meg, Karácsony Lászlónak hívják és már 30 éve aktív tagja a vadásztársaságnak. Úgy nőtt fel, hogy folyamatosan kivette a részét a vadászatokon, az apja sokszor elvitte őt vadászni. Eleinte csak hajtó volt, mert „*aki nem volt hajtó, az nem lehet vadász*”-mondta. Beszélgetésünk során elmondta, hogy a vaddisznó szaporulat elég gyenge, mint mindenki ő is ennek okaként a sertéspestist, és a túlszaporodott medveállományt említette meg. Majd kitért a vaddisznó állomány nagyságára, melyet mindenképp növelni kell, véleménye szerint úgy hogy megfelelő mennyiségű élelmet kell kivinni az etetőkhöz, így megállítani az elvándorlást a térségből. Ennek az az oka, ha nincs élelmük (főleg télen) akkor elhagyják a területet. A jogi szabályozásról annyit mondott, hogy ha növekedne a vaddisznók létszáma, akkora betakarítási kvóta darabszámán is lehetne emelni. Ezért is lenne fontos a hatékony vadgazdálkodás, ami a térségben nincs igazán jelen. Nem elég a vadak etetése, hanem az optimális vadlétszám megtartására kell törekedni, pontosabban ne szaporodjon túl egy adott vadfaj, mert jelenős károkat tud okozni. A Gyimesek térségében, és véleménye szerint az egész országban túl van szaporodva a barnamedve, amely jelentős károkat okoz, úgy az embereknél, mint az állatoknál. Ezért a vadgazdálkodás a vidéken, ahogy nevezte „*elég gyenge cipőbe jár*”. A barnamedve, védetté van nyilvánítva, ezért nagyon kevés kilövési engedélyt adnak a vadásztársaságoknak, így nem tudnak egy optimális vadlétszámot megtartani. Szerinte az itteni emberek, vadászok tudják, hogy miként kell a következő nemzedék számára megőrizni a vaddisznó állományt, de ehhez az államnak is segítenie kellene. Elmondta, hogy a vaddisznó értékesítése anyagi szempontból a 2017-2019-es években volt igazán eredményes, mivel ebben az időszakban adták a legtöbb kilövési engedélyt. Értékesítették a vaddisznó bőrét, húsát, valamint az agyarakat, ugyan is ebben az időszakban sok külföldi vendégvadász (Belgium, Nemet- ország, Magyar- ország, Olaszország) érkezett és a vidékfejlesztés is fellendülőben volt. Panziók, szálláshelyek, és látnivalók, valamint szolgáltatások és szervezett programok jöttek létre, egész Hargita-megye területén, ezáltal fellendítve a turizmust. Beszélgetésünk legvégén sajnálattal fejezte ki, hogy amikor a COVID19 járvány megjelent az országban, egyszerűen megállt az egész vadászat, mert nem jöhettek külföldi vendégvadászok, nem lehetett csoportos vadászatot megszervezni. Így anyagi szempontból is veszteséges évük volt, de reménykednek, hogy a jövő évek újra eredményes vadászatot hoznak.

A negyedik vadász neve Blága István Andor, erdész és vadász. A vadászattal 22 éve foglalkozik, elmondta, hogy mindig is vonzotta a természet, ezért választotta az erdészetet szakmájának, és majd a „*Romániai Sportvadászok és Horgászok Szövetsége Hidegség*” vadásztársaság tagja lett. Az interjúkérdésekre válaszolva, elmondta, hogy a vaddisznó szaporulat nagyon gyenge a térségben a sertéspestis hatása miatt, körülbelül a populáció 70%-a hullott el. A párzási és vemhességi időszakról kérdezve elmondta, hogy a vaddisznók párzási, bűgási ideje november és január közé esik. A vemhességi idő 16-21 hét, az alom 4-10 malacból áll. A koca, malacozás előtt kis mélyedést készít, amelyet puha levelekkel, gazzal bélel ki. A malacok világosan és sötétén csíkolnak. Ebben az időszakban nem történik ember által való nyugalommegzavarás, esetleg a túlszaporodott farkas vagy barnamedve zavarja meg. A hajtóvadászatok nem túl gyakoriak, mivel az állomány igen csak megcsappant, inkább az állomány növelésére törekednek. Így kiegészítő táplálékot visznek ki az etetőkhöz a vadaknak, főleg a téli időszakokban, mikor nem találnak megfelelő mennyiségű élelmet maguknak. A vadeledek a kukorica, só szálastakarmány, cukorrépa. A téli takarmányozás időszaka általában 100-120 napi tart (nagyjából decembertől márciusig) függően attól, milyen az időjárás. Azonban az állatokat már októbertől elkezdik az etetőhelyekre szoktatni. Elmondta azt is, hogy az etetés nem kis munka, napi felügyeletet igényel, a szarvasbika szénaadagját pl. az állatok napi szükségleteihez igazítva kell kihelyezni. Más a helyzet a vaddisznóknál, ha a térségben akarjuk tartani, hogy ne vándoroljon el akkor rendszeresen etetni kell. Az apróvad téli etetése is fontos. Ennek során ráadásul az állatokat - pl. fácánokat – olyan helyhez lehet kötni, ahol nagyobb biztonságban vannak a ragadozóktól és az időjárás viszontagságaitól. Majd kitért arra, hogy a téli vadetetésnek is lehetnek negatív hatásai, például ha az állatok túlságosan függeni kezdenek a mesterséges etetéstől. Az egy helyre tömörülő állatok a takarmányért versengeni, harcolni kezdenek, így veszélyeztetve testi épségüket. Ezért nagyon fontos, hogy ezt a feladatot szakemberek lássák el (vadgazda), és folyamatosan felügyeljék a vadállományt. A térség élőhely előnyei a vaddisznók számára a nagy kiterjedésű fenyőerdők, bozótosok ahol el tud bújni rá leleskedő veszélyektől, ragadozóktól, hátrányai, makktermő erdők hiánya, és nem talál megfelelő mennyiségű élelmet. A jogszabályi háttérrel kapcsolatban elmondta, hogy megfelelően szabályozzák a vaddisznó állományt, mert a betakarítási kvótát is a vaddisznók létszáma alapján adják ki. A vaddisznó által okozott vadkár nem jelentős a térségben, mivel nincsenek nagy kiterjedésű veteményesek és szántók. A jogi szabályozáson pedig annyit változtatna, hogy a kocákat ne lőjék ki, hisz ez az állomány növelésében is segítene. Ezért egyértelműen növelné a létszámot és semmikképp sem csökkentené, mivel így is nagyon megtizedelte a sertéspestis az állományt.

A sertéspestis megjelenésekor a vadászat is háttérben szorult, mivel rengeteg feladatot adtak ki a sertéspestis megelőzése és védekezése érdekében. Fel kellett mérni a vadászterületen élő vaddisznó kondák létszámát és mozgását, rendszeresen ellenőrizni kellett az etetőhelyeket, az elhullásokat be kellett jelenteni az állatorvosnak. Ennek következtében kevesebb idő jutott vadászni, majd mire megoldódott volna a sertéspestis helyzete, újabb járvány jelent meg, ami állatra nem igazán volt veszélyes inkább az emberekre. A COVID19 járvány is nagyban befolyásolta a vadászati tevékenységeket, ami olyan hátrányokkal járt, hogy nem lehetett szervezni a társas vadászatot, nem jöhetek külföldről vadászok, és ez nagyban hozzájárult az anyagiakhoz. Majd legvégén hozzátette „*a remény hal meg utoljára*”, az ember mindig reménykedik egy újabb és jobb jövőben, és így van ez a vadászatban is.

Az ötödik vadász volt az, aki nem gyimesi lakos, nevét nem vállalta. Csíkszeredában él, erdőmérnök és vadgazdálkodási szakember, aki 30 éves erdészeti és vadgazdálkodási múlttal rendelkezik. A vaddisznó szaporulatról kérdezve, elmondta, hogy a vaddisznó létszáma növekedett és terjed volna Székelyföldön, de a nagy létszámú ragadozópopuláció itt is kordában tartotta a túlszaporodást. A vaddisznók párzása megkezdődik október végén, először az öreg kocák búgnak (párzás) be, majd a kétéves előhasi süldők. A párzás kezdetét a bőséges élelem (pl. nagy mennyiségű makktermés) felgyorsítja. A konda együttölti el a telet, kivéve a kanokat, mivel ezek a párzási időszak lejárta után ott hagyják a kondát. Az ellést megelőzően a vemhes koca különválik a kondától és megkeresi malacozó helyét. Elmondta, hogy a vadászterületeiken jellemző a vaddisznó tipikus évszakos mozgása. Nyár közepén, amire kezd tejesedni a zab, a vaddisznók zöme lejön a sűrűbb, magasabban fekvő erdőségekből, és intenzív táplálkozásban kezd. A tartózkodási helyük a nyári időszakban mindig a táplálékhoz van közel (pl. a mezőgazdasági kultúrák melletti erdőségek sűrűi). A vaddisznóknak ez a táplálékszerző „vándorlása” egész nyár folyamán elérheti a húsz-harminc kilométer távot is, élelem után kutatva. Élelmet télen szoktak kivinni az etetőkhöz, mert nyáron, a területen megfelelő táplálékot talál a vaddisznó (zab, búza, zsenge fű, kukorica, vadgyümölcs, tölgy és bükkmakk), így őszre jól felhíznak és ez által képesek áttelelni. De mivel a tél igen csak megviseli a vaddisznókat, a hótakaró növekedésekor lekényszerülnek az alsó régiókba, ahol tavaszig keservesen még meg tudják találni az élelmet. Ilyenkor több hajtóvadászat is történik, elmondta, hogy szinte minden vadász számára elérhető a vaddisznó, amely sokuknak kedvenc vadja. Főleg télen mikor a nagy hóban megjelenik a kan, és a hajtásban próbálja lerázni magáról a kutyákat, felejthetetlen élményt nyújt (9. ábra).

9. ábra: Menekülő vaddisznó (INTERNET14)

A vaddisznóállomány nagyságával kapcsolatban elmondta, hogy mindenképp növelni kellene, illetve megtartani az optimális létszámot, hisz a sertéspestis következtében igencsak lecsökkent a létszámuk, ami a vadászatot is hátrányosan érinti. Mivel a sertéspestis terjedése miatt a megszokottnál jóval több vaddisznót kellett kilőjenek, gyakorlatilag azon a vadászterületen, ahol a kór megjelent, a teljes vaddisznóállományt ki kell, irtani. Így tehát a hajtóvadászat azért nem engedélyezett a tiltott gócpontok 13 kilométeres körzetében, hogy a megfertőződött egyedek ne vigyék át a fertőzést más vadászterületekre. A jogszabályokkal sem ért egyet, mert a kilövési kvóták száma nagy a vadásztársaságuknál és az állam is a kocák kilövését támogatja. Így nem lehet megállítani az állomány csökkenését, ha a kocáknak több mint felét ki kell lőni, miközben nem tudni, hogy a sertéspestis mennyire tizedelte meg az állományt. A vadgazdálkodásról elmondta, hogy hosszabb távon fennálló probléma nemcsak Hargita-megyében, hanem egész Erdélyben, hogy a vadgazdálkodók tevékenységét, befektetésüket az állam sem erkölcsi, sem anyagi tekintetben nem ismeri el, nem honorálja, hisz az ő munkájuknak köszönhetően tud fennmaradni egy-egy védett érték. A romániai erdős területek, valamint ezzel együtt a vadállomány egyharmada felett az állami erdőigazgatóság rendelkezik. Ennek értelmében a vadászterületek mintegy kétharmada van nonprofit szakegyesületek kezében, akiknek állami támogatás nélkül kell gondozniuk és védeniük a vadállományt. Miszerint sem a román állam, sem az Európai Unió nem nyújt semmiféle kompenzációt a védett vadállomány fenntartásáért cserébe a vadásztársaságoknak. Azt is megemlítette, hogy a vadászat lassan megfizethetetlen luxussporttá válik, miután az állam folyamatosan beleszól a vadgazdálkodás menetébe.

Ahhoz, hogy az egyesületek fenn tudjanak maradni, nagyobb tagdíjakkal, és egyre drágábban értékesített trófeákkal pótolják a fenntartási költségeiket. A vadászati turizmusról kérdezve, elmondta, hogy jelenthet egy kiugrási pontot az erdélyi turizmus számára, mivel Erdély vadászturizmusa kiemelt szerepet tölt be világviszonylatban és az EU-tagországok között egyaránt. Sok külföldi érkezik kifejezetten az élményszerzés céljából Erdélybe (Székelyföldre). Hisz az erdélyi vadászturizmus felé mutatott érdeklődésben egyaránt szerepet játszik az elérhető vadállomány, annak száma és minősége, az infrastruktúra (a vadászterület megközelíthetősége), a kapcsolódó szolgáltatások (pl. természetfotózás) és azok színvonala, az árak, az ár/érték arány. Ugyancsak meg kell említeni az erdélyi vadászterületek kiterjedését, elhelyezkedését, természeti adottságaikat (a táj önmagában is érdemi motiváló tényező és érték).

5. KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK

Erdély vadgazdálkodása és vadászati hagyománya egyaránt nagy múltra tekint vissza. Az ide érkező vendégvadászokat tekintve megállapíthatjuk, hogy nő az igény a vadászati turizmusra (ahogy egyébként világszerte is megfigyelhető ez az igény az utazók részéről).

Kutatásom célja az volt, hogy megvizsgáljam a vaddisznók léte (elterjedése, vagy éppen ellenkezőleg, számának csökkenése) milyen hatással van Hargita megye és a gyimesi vidék vadgazdálkodására és vadászatára. Az öt megkérdezett vadász elmondása alapján, van mit javítani, a vadászaton valamint a vadgazdálkodáson. A legfontosabb szempont a vaddisznóállomány növelése, megtartása, mivel a vadászterületeiken igen csak kevés van. Gyimesekben az állomány létszámát az etetőkhöz kivitt eledelokkal próbálják fenntartani, ami anyagi szempontból a vadásztársaságokat terheli. Problémaként meg kell említeni a túlszorodott medveállományt, ami természetes ellensége a vaddisznónak. Ezen a helyzeten a kilövési engedélyek száma segítene (pl. a barnamedve). A másik nagy gondot a vadgazdálkodás helyzetének felmerülő problémái jelentik. Erdélyben, a vadgazdálkodók tevékenységét, befektetésüket az állam sem erkölcsi, sem anyagi tekintetben nem ismeri el, nem kapnak semmilyen anyagi támogatást, hisz az ő munkájuknak köszönhetően tud fennmaradni a vadállomány optimális létszáma. Ennek következtében a vadászaton illetve a vadgazdálkodáson csak az javítana, ha az állam támogatná anyagilag és erkölcsileg a vadásztársaságokat. Hisz, mint tudjuk vadgazdálkodásnak köszönhetően nemzeti kincset őrzünk. A román állam törvénye által a vadnemzeti értéknek számít, amit a vadásztársaságok ingyen őriznek, semmilyen anyagi támogatást, nem biztosít az állam. Például medve, kilövési kvóta nincsen, de őrizniük kell, pedig a legtöbb vadkár a medvéhez köthető.

Ennek érdekében fontosnak tartom, hogy a jövőbe tekintve a kezelendő problémákat szükséges kiemelni:

- a) A vadgazdálkodók tevékenységének és befektetésüknek a honorálását és elismerését,
- b) A barnamedve állomány elszaporodásának kezelését, állomány szabályozását,
- c) A fenntarthatóság szempontjainak erősítését,
- d) A környezeti károk súlyának vizsgálatát a vadállomány sűrűsége okán.

Megoldást csak egy komplex törvényi szabályozás jelenthetne, amit, be is nyújtottak a környezetvédelmi, vízügyi és erdészeti minisztérium fele, de sajnos nem történt semmilyen előrelépés. Kutatómunkám során felkerestem 3 vadásztársaságot, amelyben a vadászati turizmusról, a vadak etetéséről, takarmányozásáról, vadterületeik nagyságáról és a vadászati típusaikról esett szó. Mindhárom vadásztársaság elmondása alapján a vadak etetése nagyon fontos a térségben, a fennmaradás illetve az ott maradás érdekében. Ellenkező esetben, ha nem etetik a vadakat, akkor elvándorolnak élelmet keresve. A vadászterületek nagysága mindhárom vadásztársaságnál különböző nagyságú. Két vadásztársaság a Gyimesek vidékén van, ezért a terület szempontjából inkább hegyvidéki, legnagyobb részét túlevelű erők borítják, illetve kevés a lombhullató erdők mennyisége. Így tehát nem található meg a tölgy és a bükkmakk, ami a vaddisznók számára bőséges táplálékot nyújtana. Véleményem szerint egy jól megszervezett vadgazdálkodás megoldaná a vaddisznóállomány optimális létszámának a megtartását, ebben a térségben is. A túlszaporodott medveállomány növekedését kellene leginkább szabályozni, hisz a legtöbb károkat a medvék okozzák. A harmadik vadásztársaság nagyobb része a csíki medencében található, elmondásuk alapján inkább a téli időszakban visznek ki több élelmet a vadak etetésére, ugyan is ezen a vidéken már jóval több lombhullató erdő van, és nagyobb kiterjedésű szántók.

Vizsgálataim arra is kitértek, hogy vaddisznók kilövési kvótáinak száma hogyan alakult a 2014-től 2021-ig terjedő időszakban. 2014-től egészen 2016-ig a kilövési engedélyek száma minimális volt a vaddisznókra, mivel Romániában a vaddisznóállomány száma 37 ezer darab körül mozgott. Majd a 2015-ös évtől folyamatosan nőni kezdett a létszám és 2018-ban elérte a 117 ezret, így a kilövési kvóták száma is megnőtt, de a 2019-es évben csökkeni kezdett, a sertéspestis hatására. Majd a COVID19 járvány miatt nem adtak ki kilövési engedélyeket, csak a minimálist, mivel nem mehettek csoportos vadászatra és a sertéspestis is megtizedelte a vaddisznók számát. Tehát a járvány és a sertéspestis is nagy hatással volt a vaddisznók kilövési kvótái számára.

6. ÖSSZEFOGLALÁS

A gyimesek vidéke lenyűgöző, egy hegyvidéki település, amit meredek hegyoldalak, zöldelő legelők és hatalmas fenyvesek vesznek körül. Nagy kiterjedésű erdők, melyek tökéletes életteret biztosítanak a vadászható fajok számára. Szakdolgozatom fő célja hogy a Gyimesek térségében mennyire van jelen a vadgazdálkodás és a vaddisznó vadászat. A térség vadásaival készített interjú segítségével, megtudtam, hogy a vadgazdálkodás igen lassú ütemben halad. Nem elég a vadak etetése, hanem az optimális vadlétszám megtartására is kell törekedni, pontosabban ne szaporodjon túl egy adott vadfaj, mert jelentős károkat tud okozni (pl. a barnamedve). A barnamedve, védetté van nyilvánítva, ezért nagyon kevés kilövési engedélyt adnak ki a vadásztársaságoknak. Sajnos Erdélyben, a vadgazdálkodók tevékenységét, befektetésüket az állam sem erkölcsi, sem anyagi szempontból nem támogatja, viszont elvárja a vadásztársaságoktól hogy őrizzék és fenntartsák a vadállományt a saját költségeiken. Megoldást egy törvényi szabályozás jelenthetne, amit, be is nyújtottak a környezetvédelmi, vízügyi és erdészeti minisztérium fele, de sajnos nem történt semmilyen előrelépés. Megvizsgáltam a 2014-től 2021-ig terjedő időszakban, hogyan változott a vaddisznó kilövési kvóták száma. Itt kijelenthetjük, hogy ezen időszak között igen csak ingadozott a kvóták száma. A kapott adatok alapján a leggyengébb év a 2014 volt, majd a kvóták száma növekedni kezdett, egészen 2018-ig, hisz ekkora már a vaddisznóállomány elérte a 117 ezret. Sajnos a 2019-es évben a sertéspestis, majd a COVID19 hatására ismét lecsökkent a kvóták száma.

Kutatómunkám során felkerestem három vadásztársaságot, amelyeknél a területük nagyságát, vadászati típusaikat, vadak etetését és takarmányozását vizsgáltam, majd a vadászati turizmusról is kérdeztem. Az adott válaszaik alapján, megállapítható hogy a vadásztársaságok különböző területi adottságokkal rendelkeznek és méreteikben is eltérnek. A vadak etetésére és takarmányozására adott válaszok egyértelműen megegyeztek, mivel a vadak etetése fontos az adott területeken, csak így tudják fenntartani a vadállományt. A legfontosabb takarmányok a vadak etetésére a kukorica, szalastakarmányok, só. A vadállományok, és a takarmányozásuk fenntartása kapcsán meglévő nehézségek vizsgálata arra mutatott rá, hogy sajnos az állam semmilyen anyagi támogatást nem ad, minden a társaságokat terheli anyagilag. Erre már próbálták felhívni az állam figyelmét, de még nem kaptak megfelelő intézkedést. A kutatásom utolsó kérdése a vadászati turizmust vizsgálta, aminek következtében kijelenthetjük, hogy nagy hatással van a vadászat a turizmusra és a vidékfejlesztésre egyaránt. Mivel az adott hely nem csak vadászható, de turisztikailag is meghatározó jellegű, hisz a nagy kiterjedésű erdők és a változatos vadászható vadfajok teszik különlegessé. A vadászati típusaik leginkább a hajtás és a les vadászati mód. A vadászati

turizmusról mindhárom társaság elégedetten beszélt, főleg a COVID 19 járvány kitörése előtt. Rengeteg vendégvadász érkezett külföldről a járvány előtt, majd a járvány megjelenésekor meg belföldi vadász is alig vadászhatott. Itt elmondható, hogy a vadászati turizmus nagy szerepet tölt be a turizmus és vidékfejlesztés szempontjából, mivel az erdélyi vadászterületek elhelyezkedése, természeti adottságai mindig is vonzották a külföldi turistákat.

Köszönetnyilvánítás

Egy pár sorban köszönetet szeretnék mondani mindazoknak az embereknek, ismerősöknek, akik hozzájárultak a dolgozatom megírásához. Külön meg szeretném köszönni a konzulensemnek dr. Kovács Szilviának a segítőkészségét, a türelmét az építő jellegű kritikáit, hibáim kijavítását és nem utolsósorban a megértését. Hálás vagyok, hogy ilyen nagyszerű konzulensem volt, az Ő segítségével valószínűleg nem készült volna el a dolgozatom.

Hálás vagyok a családomnak, a feleségemnek, az állandó támogatásáért, segítségéért.

7. IRODALOMJEGYZÉK

1. MARA Á. (2000): Vadgazdaságtan. Apáczai Csere János Pedagógusok Háza Kiadó, Csíkszereda. p.144.
2. CSÁNYI S. (2010): Vadbiológia. Mezőgazda Kiadó. Budapest. pp. 3-10.
3. COTTA, V. – BODEA, M. (1969): Vanatul Romaniei (Románia Vadászata) - Technica Ocrotirii si Recoltaii Vinatului. Agrosilvica kiadó. Románia pp.188-191; 606-609

Internetes források

1. INTERNET1. https://www.agvps.ro/vanatoare_in_romania.html - Letöltés dátuma: 2022. JANUÁR 20.
2. INTERNET2. <https://lege5.ro/Gratuit/g4zdnzz/tipuri-si-metode-de-vanatoare-regulament?dp=gi3demrqq42dg> - Letöltés dátuma: 2022. február 25.
3. INTERNET3. https://adevarul.ro/locale/focsani/terenurile-agricole-zone-prietenoscu-flora-fauna-salbatice-solutille-propuse-asociatie-vrancea-1_6216273b5163ec427158d136/index.html - Letöltés dátuma: 2022. március 5.
4. INTERNET4. <https://amikamoda.ru/ro/chem-pitayutsya-kabany-kaban-zhizn-i-povadki-v-dikoi-prirode-kogda.html> - Ce - Letöltés dátuma: 2023.január.19.
5. INTERNET5. <https://husale.2023clearance.com/category?name=vaddiszn%C3%B3%20vad%C3%A1s zat%20kuty%C3%A1val> – Letöltés dátuma: 2023.január 20
6. INTERNET6. <http://www.ansvsa.ro/wp-content/uploads/2017/05/Material-informativ-cu-privire-la-PPA-destinat-medicilor-veterinari-de-liber%C4%83-practic%C4%83-concesionari.pdf> Sertés pestis - Letöltés dátuma 2023.jan.19.
7. INTERNET7. <https://lege5.ro/gratuit/haydsmzvguya/ordinul-nr-987-2021-privind- aprobarea-cotelor-de-recolta-pentru-unele-specii-de-fauna-de-interes-cinegetic-la-care-vanatoarea-este-permisa-pentru-perioada-iunie-2021-14-mai> Letöltés dátuma 2023.január15
8. INTERNET8. <https://hargitamegye.ro/foldrajzi-leiras/> - Letöltés dátuma 2023.január 15
9. INTERNET9. <https://hargitamegye.ro/> - Letöltés dátuma 2023.január 15
10. INTERNET10. https://adatbank.ro/html/cim_pdf1950.pdf - Letöltés dátuma 2023.jan 20

11. INTERNET11. <https://www.agroinfo.ro/politic/politica-nationala/tara-mistretilor-ii-date-oficiale-avem-de-trei-ori-mai-multi-mistreti-decat-ar-fi-optim-> Letöltés dátuma 2023.január 20
12. INTERNET12.Fonduri ginegetic Területi alapok
http://apmhr.anpm.ro/documents/21215/3956337/Fc_UAT.jpg/8bd189a6-2a56-4f74-bf07-4b869ab88923?t=1458812580468- Letöltés dátuma: 2023.03.22
13. INTERNET13.<http://gyimesfelsolok.ro/>Letöltés dátuma: 2023.03.22
14. INTERNET14.https://www.facebook.com/vadaszhistoriakHu/posts/1062220877182097?paipv=0&eav=AfZQ8PXM5Kyob_CsBt7kkao2umuOLxH_DALYWXdxqiP_epyYqtSotQgfUl-Letöltés dátuma 2023.január 24

8. MELLÉKLETEK

1. számú melléklet: Interjúkérdések

1. Kérem, egy-két mondatban mutassa be magát! (Pl. mióta foglalkozik vadászattal, vadgazdálkodással)
2. Hogyan jellemezné az Önök vadászterületén a vaddisznóállomány szaporulatát?
3. Adnak-e kiegészítő táplálékot a vadaknak, hogy könnyebben átvészeljék a telet, és ha igen akkor melyek azok a vadeledelek?
4. Az Önök vadászterülete mennyire biztosít, nyugalmat a vaddisznók számára? Mennyire gyakoriak a hajtóvadászatok, vagy más vadállatok által történő nyugalommegzavarások?
5. Mik azok a tényezők, amelyek leginkább veszélyeztetik a vaddisznókat ebben a térségben?
6. A vaddisznók számára a térség milyen élőhely előnyökkel, hátrányokkal jár?
7. A jogszabályok megfelelően szabályozzák a vaddisznók állományát és az egyéb, velük kapcsolatos jogi kérdéseket (pl. okozott vadkár)?
8. Ön változtatna-e, az állomány növelésén vagy csökkenésén, esetleg a jogi szabályozáson?
9. A vaddisznó értékesíthető-e anyagi szempontból, és hogyan?
10. A sertéspestis mennyire hátráltatja a vadászati tevékenységet? Milyen hatással van a vadászatra?
11. Vadgazdálkodási, turisztikai, illetve vidékfejlesztési szempontból milyen lehetőségeket rejt magában a vadászat?
12. Véleménye szerint mennyire van jelen a Gyimesek vidékén a vadgazdálkodás a mindennapokban?
13. Befolyásolta-e a COVID19 a vadászatot és vadásztársulatok helyzetét?

2. Számú melléklet: Interjúvázlat három vadásztársasággal

1. Önök szerint hogyan befolyásolta a vadászat a turizmust?
2. A vadak etetése és takarmányozása mennyire fontos a területeiken?
3. Milyen vadászati típusok jellemzik leginkább a vadászataikat?

NYILATKOZAT

Szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: GÁBOR FERENC TITKÁR
A Hallgató Neptun kódja: 11B111
A dolgozat címe: VÁLASZT ÉS VÁLGAZDALKODÁS GYITESEK VÁRKO
A megjelenés éve: 2023
A konzulens tanszék neve: VÁLGAZDALKODÁSI ÉS TERKESETVÉDELMI INTÉZET -
TERKESETVÉDELMI BIOLÓGIAI TANSZÉK

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, s az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a Záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe.

Kelt: 2023 év Április hó 27 nap

Hallgató aláírása

KONZULTÁCIÓS NYILATKOZAT

A Gábor Ferenc Tihamér _____ (név) (hallgató Neptun azonosítója: _____ 11B11U _____) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfólió¹ áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót a záróvizsgán történő védeésre javaslom / nem javaslom².

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem³

Kelt: _____ 2023 _____ év _____ április _____ hó _____ 30 _____ nap

Belső konzulens

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő aláhúzendő.

³ A megfelelő aláhúzendő.